

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อสำรวจความต้องการบริการสุขภาพตามหลักการตลาดของวัยรุ่นในจังหวัดพัทลุง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ วัยรุ่นในจังหวัดพัทลุงที่มีอายุ 15 – 19 ปี จำนวน 48,319 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง, 2547) ซึ่งสามารถกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการของยามานะ (Yamane, 1973) จากประชากรทั้งหมด กำหนดความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 396 คน และในการวิจัยครั้งนี้กำหนดตัวอย่างจำนวน 400 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้หลักความน่าจะเป็น (probability sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (multistage cluster random sampling) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบ่งกลุ่มพื้นที่ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามการนิเทศงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากเลือกมากลุ่มละ 1 อำเภอ ได้อำเภอเขาชัยสน อำเภอควนขนุน และอำเภอบางแก้ว

2. แบ่งจำนวนตัวอย่าง 400 คน โดยกำหนดสัดส่วนเป็นตัวแทนวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 200 คน และนอกเขตเทศบาล จำนวน 200 คน และนำมากำหนดสัดส่วนที่เท่ากันจากทั้ง 3 อำเภอที่สุ่มได้

3. คำนวณขนาดตัวอย่างได้ ดังนี้

- 3.1 กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในเขตเทศบาล ของอำเภอเขาชัยสน คำนวณขนาดตัวอย่างได้ 47 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 184 คน อำเภอควนขนุน 92 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 355 คน และอำเภอบางแก้ว 61 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 236 คน รวม

จำนวนตัวอย่างในเขตเทศบาล 200 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 775 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยนอกเขตเทศบาล ของอำเภอเขาชัยสน คำนวณขนาดตัวอย่างได้ 65 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 3,952 คน อำเภอควนขนุน 96 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 5,862 คน และอำเภอบางแก้ว 39 คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 2,477 คน ได้จำนวนตัวอย่างนอกเขตเทศบาล 200 คน จากจำนวนประชากร 12,291 คน

4. เลือกหมู่บ้านตัวแทน โดยตัวแทนประชากรในเขตเทศบาลเลือกจาก จำนวนหมู่บ้านทั้งหมด และตัวแทนประชากรนอกเขตเทศบาล เลือกจากตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาล ตำบลละ 2 หมู่บ้าน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ตัวแทนหมู่บ้านในเขตเทศบาล ของอำเภอเขาชัยสนจำนวน 2 หมู่บ้าน อำเภอควนขนุนจำนวน 3 หมู่บ้าน และอำเภอบางแก้วจำนวน 3 หมู่บ้าน

4.2 ตัวแทนหมู่บ้านนอกเขตเทศบาล ของอำเภอเขาชัยสนจำนวน 4 หมู่บ้าน อำเภอควนขนุนจำนวน 8 หมู่บ้าน และอำเภอบางแก้วจำนวน 4 หมู่บ้าน

5. จากจำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้ ทั้งในและนอกเขตเทศบาล มาคำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน โดยกำหนดสัดส่วนที่เท่ากัน ในแต่ละหมู่บ้าน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยการจับสลาก บ้านที่มีวัยรุ่น อายุ 15 – 19 ปี โดยใช้บ้านเลขที่จากฐานข้อมูลของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง (2547) จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามที่ต้องการ

6. คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้คือ เป็นวัยรุ่นที่มีอายุอยู่ในช่วง 15 -19 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพัทลุง ไม่จำกัดสถานภาพ เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ สามารถพูดคุยสื่อสารได้รู้เรื่อง กรณีที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างที่สุ่ม ไม่ได้ด้วยเหตุผลใดก็ตาม ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างที่สุ่มสำรองไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม ซึ่งสำรวจเกี่ยวกับความต้องการบริการสุขภาพของวัยรุ่น โดยมีส่วนประกอบของข้อคำถาม 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ เป็นคำถามปลายเปิดแบบมีคำตอบให้เลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ เพศ ศาสนา บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย สถานภาพ แหล่งของรายได้หลัก สภาพปัจจุบัน สถานภาพสมรสของบิดา มารดา อาชีพของบิดา มารดา และระดับการศึกษาของบิดา มารดา ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปด้านสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง เป็นคำถามปลายเปิดแบบมีคำตอบให้เลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง จำนวน 9 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การนอนหลับพักผ่อน การใช้เวลาร่างกายหลังจากเลิกเรียนและวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ บุคคลที่ปรึกษาเมื่อมีปัญหา การมีโรคประจำตัว สิทธิในการรักษาพยาบาล และการมีประจำเดือน/ฝันเปียก

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการลักษณะบริการสุขภาพของวัยรุ่น ซึ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ความต้องการด้านลักษณะบริการสุขภาพ (product/service) 2) ความต้องการด้านสถานที่ในการให้บริการสุขภาพ (place) 3) ความต้องการด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานบริการ (promotion) และ 4) ความต้องการด้านราคาค่าบริการสุขภาพ (price) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลความต้องการลักษณะบริการสุขภาพของวัยรุ่น เป็นคำถามปลายเปิดแบบมีคำตอบให้เลือกตอบ จำนวน 9 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการด้านบริการ ได้แก่ บริการที่ต้องการ ลักษณะบริการที่ต้องการ ลักษณะของผู้ให้บริการที่ต้องการ ด้านสถานที่ ได้แก่ ที่ตั้งของสถานบริการ เวลาในการให้บริการ ระยะเวลาในการเดินทางไปสถานบริการ การจัดสถานที่ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการ (promotion) ได้แก่ ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบของการโฆษณาประชาสัมพันธ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการผู้ให้บริการกับบริการที่กำหนดให้ ซึ่งมีบริการที่กำหนดให้ 4 ด้าน และให้เลือกผู้ให้บริการที่ต้องการ โดยมีผู้บริการให้เลือก 10 คน (1 ข้อ เลือกได้ 1 คน) และความต้องการด้านราคาค่าบริการ (price) เมื่อเลือกรับบริการจากผู้ให้บริการนั้น โดยมี 3 ตัวเลือก คือ บริการฟรี ร่วมจ่ายบางส่วน และจ่ายราคาตามจริง โดยการตอบแบบสอบถามจะเป็นการตอบตามการรับรู้และประสบการณ์ของผู้ตอบ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการข้อมูลเชิงปริมาณ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความตรงตามเนื้อหาและความเชื่อมั่น ดังนี้

1. การตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีความรู้ ความชำนาญเรื่องเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พิจารณาตรวจสอบสมบูรณ์ ความถูกต้องด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ และนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำมาทดสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (content validity index: CVI) (เพชรร้อย และวัลยา, 2536) ได้เท่ากับ 0.85

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (try out) กับวัยรุ่นในอำเภอที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความคงที่ภายในตามวิธีของของครอนบาค แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) (เพชรร้อย, สิริพร และทัศนีย์, 2539; ทัศนีย์, 2542) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85 ซึ่งการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงในที่นี้ จะคำนวณเฉพาะแบบสอบถามตอนที่ 2 ส่วนที่ 2 เท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 3 คน (จาก 3 อำเภอ) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ช่วยวิจัยดังนี้ คือ

1. เป็นผู้ที่มียุระหว่าง 20 – 40 ปี
2. ไม่เป็นบุคลากรในหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข
3. มีวุฒิการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป
4. มีความยินดีเข้าร่วมเป็นผู้ร่วมวิจัย
5. ไม่จำกัดเพศและสถานภาพ

จากนั้นผู้วิจัยได้แนะนำและทำความเข้าใจให้ตรงกันในระบบระเบียบวิธีวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นรวมทั้งจรรยาบรรณนักวิจัย และมีการฝึก สัมภาษณ์เก็บข้อมูล จนผู้วิจัยแน่ใจว่าผู้ช่วยวิจัยได้เข้าใจในกระบวนการต่างๆ ของการวิจัยอย่างถูกต้อง และสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างถูกต้อง และในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะลงไปพื้นที่ ไปพร้อมกับผู้ช่วยวิจัยด้วย จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการประสานงานเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือผ่านคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพัทลุง และนายอำเภอที่สุ่มได้เพื่อชี้แจง วัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูลในพื้นที่

2. เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว แนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย จรรยาบรรณของนักวิจัย และขอความยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มจากการติดต่อประสานงานผ่าน อาสาสมัครสาธารณสุขของแต่ละอำเภอ จากนั้นทำการเก็บข้อมูลตามบ้านเลขที่สุ่มได้ ก่อนการ ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ให้คำแนะนำและอธิบายถึงการได้เข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่าง และรับแบบสอบถามคืน ภายในวันเดียวกัน หรือในกรณีที่ไปที่บ้านแล้วไม่พบกับกลุ่มตัวอย่างจะ ผ่ากแบบสอบถามไว้แล้วตัวผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัย จะติดตามอีกครั้งในวันรุ่งขึ้นและถ้ายังไม่ได้ตอบก็ จะเก็บจากกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มสำรองไว้ จนครบจำนวนตามที่ต้องการ คือ 400 ฉบับ

4. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ มาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ในรายละเอียด ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

จรรยาบรรณนักวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูล เชิงปริมาณผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยแนะนำตัวเองว่าเป็นนักศึกษาปริญญาโท ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความสนใจที่จะศึกษา เรื่องความต้องการบริการสุขภาพตามหลักการตลาดของวัยรุ่น ในจังหวัด พัทลุง ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ไปวางแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพ

สำหรับวัยรุ่นในจังหวัดพัทลุง

2. ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากวัยรุ่น โดยชี้แจงว่าการเข้าร่วมเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มเลขที่บ้านจากทะเบียนราษฎร์ และการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลใดๆ ต่อตัวผู้ตอบ

3. แจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเก็บเป็นความลับนำไปใช้เพื่อการศึกษาและนำเสนอข้อมูลที่ได้ในภาพรวมของจังหวัดพัทลุงเท่านั้น

4. แจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทราบว่า สามารถปฏิเสธหรือออกจากกรให้ข้อมูลได้ หากไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูล โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวผู้ให้ข้อมูล

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistic Package for the Social Science/ Personal Computer plus for Windows version 10.05) ซึ่งแยกวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequencies) ร้อยละ (percentage)

2. ข้อมูลความต้องการบริการสุขภาพแต่ละด้าน นำมาหาค่าร้อยละ (percentage) และนำเสนอให้เห็นถึงความต้องการของวัยรุ่นในและนอกเขตเทศบาลและภาพรวมของความต้องการของวัยรุ่นในจังหวัดพัทลุง